

Notat fra Sjømatalliansen ifm Representantforslag 58 S, utredning av alternativer til EØS-avtalen

Oslo/Trondheim, 29. januar 2019

I representantforslag 58 S fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk og Arne Nævra fremmes forslag om å utrede alternativer til EØS-avtalen

Forslagsstillerne mener det er riktig å få et grundig kunnskapsgrunnlag for mulige alternativer til EØS-avtalen og at bredt sammensatt offentlig utvalg vil være egnet for å gjennomføre en slik utredning. Målet med utredningen skal i hht til forslaget «være å undersøke hvordan det er mulig å ivareta handelen med EU uten en like sterk forpliktelse til å implementere EUs lovverk som med dagens EØS-avtale».

Fiskeri- og havbruk omfattes ikke av EØS-avtalen, på samme måte som norsk landbruk heller ikke omfattes av EØS-avtalen. Likevel er EØS-avtalen viktig for sjømatnæringa.

I en stadig mer urolig verden er EU-markedet en trygg havn for handelen med sjømat fra Norge. Dette erfarte vi når det kinesiske markedet i 2010 nærmest over natta ble stengt for norsk laks og enkelte andre sjømatprodukter og ikke minst når det russiske markedet en augustdag i 2014 ble helt stengt for norsk sjømat. Inntil dette skjedde var Russland det største markedet for sjømat fra Norge.

Når Storbritannia ventelig forlater EU i slutten av mars i år, vil andelen av norsk eksport til EU reduseres. I 2018 ble det eksportert sjømat for samlet 66 milliarder kroner til EU, mens det til Storbritannia alene ble eksportert sjømat for 6,2 milliarder kroner. Markedet i Storbritannia vil ganske sikkert bestå i 2018, men det vil ikke gjøre betydningen av EU og EØS-avtalen mindre. Tvert om. I skrivende stund er den fremtidige adgangen til Storbritannia forbundet med stor usikkerhet, noe som gjør EU-markedet og EØS-avtalen enda mer viktig.

EØS er så langt fra perfekt; vi har tollhindringer til EU-markedet som effektivt begrenser eksport av bearbeidet sjømat. Vi har heller ikke vern mot antidumping- og subsidietiltak, med de konsekvenser dette hadde for eksporten av laks og ørret til EU på store deler av 1990- og 2000-tallet.

Gjennom Protokoll 9 til EØS-avtalen fikk imidlertid EFTA-landene tollfritak for en del produkter av torsk, sei, hyse, blåkveite og kveite. Disse fiskeslagene fikk null-toll for både fersk og fryst. Før EØS-avtalen var det en toll på 12% for torsk, mens sei og hyse hadde 7,5% toll, slik at EØS-avtalen gir reelt vesentlige tollettelser ved eksport til EU.

Det uttales i representantforslaget at «målet med utredningen skal være å undersøke hvordan det er mulig å ivareta handelen med EU uten en like sterk forpliktelse til å

implementere EUs lovverk som med dagens EØS-avtale». For sjømatnæringa har nettopp implementering av et felles europeisk regelverk vist seg å være svært viktig.

Gjennom den såkalte veterinæravtalen, som er en del av EØS, skjer regelverksutforming på matområdet i et fellesskap i EØS-området. Dette har stor verdi for sjømatnæringa. Det sikrer kompetanse og ressurser til utvikling av et godt regelverk. For sjømatnæringas del sikrer det også at Mattilsynets rolle verken blir avgjørende eller dominerende, men at man også kan utnytte den kunnskapen som finnes på området ellers i medlemslandene og i Kommisjonen/EFSA (European Food Safety Authority). Vår oppfatning er at et nasjonalt regelverk ville medført dårligere konkurransevilkår i seg selv. Gjennom Veterinæravtalen får norske produsenter like konkurransevilkår med produsenter i EU på et sentralt område, samtidig har Norge gjennom EØS-avtalen muligheter for å påvirke rammevilkårene for import av sjømatprodukter til vårt største marked.

Veterinæravtalen gjør videre at handelen mellom Norge og EU er fritatt fra veterinær grensekontroll og attestkrav. Dette i motsetning til handel med tredjeland, der varer må gjennom grensekontroll og må følges av et helsesertifikat fra Mattilsynet. Veterinæravtalen sikrer en sømløs grensepassering for om lag 150 vogntog med sjømat daglig.

EØS-avtalen er ikke en perfekt avtale for sjømatnæringa, men den er den beste vi har. For sjømatnæringa er det eneste aktuelle alternativet en forbedring av dagens EØS-avtale. EU-medlemskap konstaterer vi ikke står på dagsorden i dag. Uansett vil vesentlige forbedringer i markedsadgangen for norsk sjømat til EU trolig medføre at Norge må lempe på vernet landbruket har mot konkurranse fra EU-produsenter eller at Norge må akseptere økt adgang til norske fiskeressurser for EU-flåten. Vi tror at selv en diskusjon om dette vil sitte langt inne hos norske politikere.

Vi må ikke ta fordelene med EØS-avtalen for gitt. Tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser i sjømatnæringa står i fare om det igangsettes prosesser som er egnet til å skape usikkerhet eller direkte svekker tilgangen til vårt klart største og viktigste marked. Storbritannias forsøk på uttreden av EU viser med all tydelighet hvor krevende det er å få til selv midlertidige avtaler som kan sikre vareflyt.

En frihandelsavtale kan ikke erstatte EØS-avtalen. WTO-regelverket sikrer i seg selv ikke tilstrekkelig adgang til EU-markedet. Tilløp til globale handelskriger og et generelt svekket WTO gjør oss tvert i mot mer avhengig av EØS-avtalen enn noen gang.